

JACQUELINE HOLLAND

JE ŽIVOT NA
TOMTO SVĚTĚ

DAREM,
NEBO PROKLETÍM?

BŮH KONCŮ

BŮH KONCŮ

The God of Endings

Copyright © 2023 by Jacqueline Holland

All rights reserved.

Všechna práva vyhrazena.

*Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu nakladatele.*

Translation © Lenka Faltejsková, 2024

Cover © Will Staehle, 2024

© DOBROVSKÝ s.r.o., 2024

ISBN 978-80-277-5101-3 (pdf)

JACQUELINE HOLLAND

BŮH KONCŮ

přeložila Lenka Faltejsková

FØBØS

*Mým dětem,
které mě naučily, co je láska i co je strach*

Nenech nás šálit samy sebe lží,
nauč nás dbát a nedbat,
nauč nás sedět pokojně
i mezi těmi skálami.

– T. S. Eliot, „Popeleční středa“, překlad Jiří Valja

Na to odpověděl Jóbovi ze smršťe Hospodin slovy:
„Kdo to zatemňuje úradek Boží neuváženými slovy?
Nuže, opásej si bedra jako muž,
budu se tě ptát a poučíš mě.
Kde jsi byl, když jsem zakládal zemi?
Pověz, víš-li něco rozumného o tom.
Víš, kdo stanovil její rozměry,
kdo nad ní natáhl měřicí šňůru?
Do čeho jsou zapuštěny její podstavce,
kdo kladl její úhelný kámen,
zatímco jitřní hvězdy společně plesaly
a všichni synové Boží propukli v hlahol?

– Jób 38: 1–7, *Bible*, ekumenický překlad

I

V časech mého dětství se mrtví vyskytovali všude kolem nás. Na začátku třicátých let devatenáctého století nebyly ještě hřbitovy běžné. Malé a omšelé rodinné náhrobky rašily ze země u stodol nebo jako bledé houby na okrajích pastvin, na pozemcích kostelů, škol a fary – nakonec kamkoli jste se ve vesnici podívali, všude trčely náhrobky jako křivé zuby v ústech. Člověk se musel ptát, komu vlastně celé to místo doopravdy patří, jestli těm hloučkům přechodně živých, nebo trvale mrtvým.

Mnozí se v takové blízkosti smrti a jejích artefaktů necítili nejlépe, avšak můj otec byl prvním rytcem náhrobků ve Strattonu, ležícím ve státě New York, a destilování krásy ze smrti a žalu tudíž zajišťovalo naší rodině živobytí. Pro mě byla smrt nedílně provázaná se vším, co jsem měla ráda – s uměním, s poezií, s mým otcem a krásnými věcmi, jež vytvářel –, a nemohla jsem si pomoci, všechno to ve mně probouzelo určitou něhu. Dokonce i dnes, po všech těch letech, si otcovy náhrobky dokážu živě vybavit. Vidím ty šedavé břidlicové desky s hladkým povrchem, chladným na dotek, zrnitý pískovec s červenými, hnědými a krémovými pruhy, mastkovou břidlicí, tak měkkou, že se do ní dalo rýt nehtem, a přece zvládající odolat náporům času i počasí. Vybavím si písmena i znaky, křížky, křídla andílků, opuštěně vyhlížející lebky jemně vytesané do povrchu, zkosené hrany, hladké i ostré pod bříšky mých zkoumajících prstů.

A stejně jako jeho výtvořiny zůstává v mých vzpomínkách živě i otec. Kdykoli si ho vybavím, pracuje, věnuje se svému řemeslu. Zkoumá pohledem i rukama velký kamenný kvádr a hledá skryté vrstvy, načež ho s pomocí klínu a palice rozlouskne,

jako by jiný rozlouskl ořech. Soustředěně buší do dlát, trpělivě odstraňuje zarputilé stužky břídlice jako bramborové slupky a vytesává oblý vrchol. Háčkem a pilníkem ryje a brousí a poté odfukuje lesklý slídivý prášek. A když si všimne, že ho jeho dcera ode dveří pozoruje, vzhledne a usměje se. Jeho ruce se však nezastaví – dál kloužou po povrchu a ohmatávají své dílo.

Když jsem byla ještě docela malá, často jsem běhala venku s kamínky v ústech, líbilo se mi cítit na jazyku ten hrubý povrch. Má matka zemřela při porodu dítěte, jež zahynulo spolu s ní, a vzpomínek mám na ni jen pár, patří k nim však i ta nedůstojná intervence, když mi prstem rejčila v puse a snažila se kamení vylovit. Záhy se i ona proměnila v náhrobek – krémově žlutý, protkaný tenoučkými žilkami železa. Postranní desky zdobily jemné spirály a rozety a na prostřední se skvěl vyrytý nápis „Milující matka“. To vše si vybavuji mnohem podrobněji než ji samotnou.

Ráda vzpomínám na otce, na jeho dílnu i náhrobky, nicméně tyto vzpomínky se pojí s jinými, těmi ošklivými, a mysl, ten hloupý stroj na asociace, nedá pokoj a přeskakuje od jedněch ke druhým. Než ji stačím zastavit, už vidím sebe a svého bratra Eliho v jiné dílně, tentokrát u kováře. Je mi deset, bratrovi čtrnáct. V tom věku jsme oba zemřeli. Stojíme obklopení zachmuřenými sousedy, kteří nás z utkvělého přesvědčení, že tím vyléčí naše prokletí, nutí polykat popel z otcovy spálené mrtvoly.

Dětství jsem prožila v chmurných časech, kdy hrůza ze smrti dusila vše živé a lidé neměli čeho se chytit – kromě vlastní temné představivosti. Od čarodějnického procesu v Salemu uplynulo přes sto let, avšak zvyk uzavírat to, čeho se lidé bojí, v příbězích bujel vesele dál. Koneckonců mají příběhy své hranice a strach si nežádá ničeho tolik jako pevných hranic. Neúroda či úraz pak mohly být vydávány za dílo démonů nebo plody nějakého nečistého paktu s ďáblem, případně trest za hříchy, z nichž se dotýčný nevyzpovídal. A stejně tak když se do naší vesnice dostaly úbytě – dnes se jim říká tuberkulóza –, dorazily obalené pláštěm příběhů, jež se předávaly, podobně

jako onemocnění samotné, od úst k ústům, až se obé rozšířilo v podstatě do každého města i vesnice na východním pobřeží.

Šuškal se, že mrtví, kteří nedošli odpočinku, se po nocích plíží z hrobů, krmí se na svých žijících příbuzných a kousek po kousku je stahují do hrobů vedle svých. Vysvětlovalo to, jak se mohlo stát, že postupně podléhaly celé rodiny, jeden člen po druhém – silní životaschopní muži i ženy začínali nečekaně chřadnout, oči jim zapadly do lebky, vykašlávali krev. Kdo by se mohl v časech, kdy se ještě nic nevědělo o bakteriích ani kapénkové infekci, jež se šířila při kašli nemocných, divit, že lidé v pomalém a děsivém odchodu celé rodiny hledají vzorec, úmysl, záměr, dílo zvrácenosti a bezbožného zla?

Teorie se zlomyslnými nebožtíky nejenže nabízela vysvětlení, naznačovala rovněž, co je třeba udělat, aby se zastavilo zdánlivě nezastavitelné. Jestliže mrtví nejsou tak docela mrtví, snad by pomohlo vykopat je a uložit k odpočinku definitivnějším způsobem. A tak započaly exhumace. Když onemocněla bednářova druhá manželka, vykopali k výsledku jeho zesnulou a pověstně žárlivou první ženu. A od ní to pokračovalo dál. Otevíraly se rakve, ohledávaly mrtvoly, posuzovalo se jejich vzezření. Proč dcera Wesleyových, která zemřela na začátku zimy na spálu, vypadá, jako by ji pohřbili teprve před týdnem? No a co má být, že zima teprve začala polevovat, dívka zřejmě po několika měsících rozmrzla a za narůžovělou barvu její kůže mohlo táni! Nač riskovat?

Ti zkušení, v úzkém styku s Evropou a tamními složitými tradicemi, kteří věděli – mladé nevěsty, jež nedávno přicestovaly z Häggenås a Blabergu, dědeček z Lövo, synovec z Bystrice –, radili ostatním, jak nejlépe postupovat.

„Zlámejte jim ruce a nohy, aby se nemohli potmě plížit po okolí!“

Jestliže takové opatření chřadnutí živých nezastavilo, navrhlo se jiné.

„Vyřízněte jim srdce a prozkoumejte, jestli v něm nenajdete čerstvou krev obětí! Tak získáte jistotu.“

Záhy následovalo: „K čemu nám taková jistota je a jak ji vůbec můžeme získat, když se tu potýkáme s nadpřirozeným a nečistým? Usekněte jim hlavu a bude to! A srdce radši spalte. Zbytek rodiny ať potom sní popel, tím se těla živých stanou pro démony skrz naskrz nehostinná.“

Můj otec, výrobce náhrobků, který lidem celý život pomáhal smířit se se smrtí, toto tažení zhnuseně sledoval a při každé příležitosti zdůrazňoval svým jemným, leč neústupným způsobem, že naši drazí zesnulí nenesou zodpovědnost za to, co se děje živým, a zohavování jejich ostatků je hřích a zvrhlost. Některé snad i přesvědčil, nicméně zastánci protinázoru byli hlasitější, a když nakonec začal kašlat i on, vídala jsem nehez- ké zadostiučinění v očích těch, které káral.

Patřil k nim také jáhen Whilt. Jednoho dne se tento muž, který se sám ustanovil velitelem ve válce s nemrtvými a radostně se ujal veledůležitého úkolu nosit k exhumacím zbraně v podobě svěcené vody a krucifixu, objevil v otcově dílně. Procházel se po ní, bral do rukou dláta a prohlížel si jejich odlišná zakončení, několikrát se uhodil do hlavy o železná náčiní pověšená na hácích pod stropem.

„Doslechl jsem se,“ pronesl a zamnul si lebku, do níž ho právě udeřila teslice, „že v Plattsburghu našli jednoho hodně odpor- ného. Ta zrůda byla vypasená jako vepř a celý chřtán měla od krve. Probodli mu břicho a horká krev z něj lila dobře hodinu.“

„A ty tomu věříš?“ zeptal se otec mezi úderý kladiva.

Můj bratr, který stál vedle něj, ustal v práci a s otevřenou pusou zděšeně naslouchal. Otec ho však vzápětí zpražil pohledem, Elimu zčervenaly tváře a honem pokračoval.

Jáhen se zamračil na šmouhu od prachu, jež se objevila na jeho černé sutaně, vytáhl kapesník a začal ji s potlačovaným vztekem čistit. „A čemu bych měl podle tebe věřit? Že to byla jen náhoda? Šest rodin ve vedlejší okrese, devět v našem, pří- buzni padají jako mouchy – a *náhodou*?“

Otec na to neřekl nic. Jáhen se posadil vedle náhrobku, na němž právě pracoval.

„Na těch tvých náhrobních kamenech stojí tak nádherné zbožné citáty, Isaacu, a přece jejich tvůrce odmítá připustit, že na záležitostech tohoto světa se podílí i vyšší mocnosti. Člověku by se mohlo zdát, že postrádáš zbožný strach z ďábla a jeho díla.“

„Nebo by si mohl zkusit představit, že chovám takovou důvěru v Boha, která zahání strach z všemožných ďáblů – skutečných i *smyšlených*.“

Víc už otec nedodal, přerušil ho záchvat kašle. Snažil se ho zadržovat, ale marně, tak si nakonec jen zvedl před ústa pracovní zástěru a kašlal, dokud záchvat nepolevil.

Jáhen otce sledoval a jeho výraz zjihl, což mě znepokojilo mnohem víc než jeho předešlé nepřátelství.

„Máš na té zástěře krev, Isaacu,“ zkonstatoval.

Otec jen mlčky pokračoval v práci.

„To by tě snad mohlo od té zarputilé nevíry odvrátit,“ pokračoval Whilt. „Právě ta umožňuje démonům volný přístup. Už jsme přišli o polovinu našich mužů. A z těch zbývajících je polovina nemocná jako ty. Tímhle tempem vesnice nepřežije zimu. Potřebujeme tě zdravého, i Eliho. Nemůžeme si dovolit ztratit další, už ani jediného.“

Popošel k oknu a zadíval se na dva vzdálené hroby na návrší, které se rýsovaly proti obloze zruřovělé západem slunce. Matka a má malá sestřička.

„Je to ohavná práce, na tom se shodneme, jenže i mocnosti pekelné jsou takové. Děláme, co musíme, ne protože by nás to těšilo, ale protože je to nutné. Budeš je muset vykopat.“

„Ne,“ odmítl otec, aniž zvedl oči od práce. „Nikdy.“

Jáhen se otočil a velmi unaveně vzdychl, načež zamířil ke dveřím. Když si všiml mě, položil mi vlhkou dlaň na čelo v gestu požehnání a já měla co dělat, abych to strpěla a nešklebila se ani neucukla.

„Doufám, že změníš názor, Isaacu,“ pronesl ještě, ale neotočil se. „Jinak všichni zemřete.“

„Tati?“

Jáhen odešel a bratr šel ven pro dříví. Kamenné kvádry na stolech připomínaly v slábnoucím světle ostrůvky v proudu. Zůstali jsme s otcem v dílně sami. Seděl u stolu a psal, a ne na kámen, nýbrž na papír, což jsem u něj v podstatě nikdy neviděla.

„Co to píšeš, tati?“ zeptala jsem se a došla k němu.

„Dopis.“

„A komu?“

„Babičce a dědečkovi.“

„Babičce a dědečkovi?“

„Tak dobře, tvé babičce. A jejímu manželovi panu Vadimu Semenovovi.“

„Nevěděla jsem, že mám babičku a dědečka.“

„Máš je. Jednou jsi je viděla jako malá, ale na to už si asi nepamatuješ.“

„Proč jenom jednou?“

Otec krátce zaváhal, přemítal, jak by mi to vysvětlil.

„Tvoje maminka měla moc ráda svého otce. Byl to dobrý člověk, duchovní, velmi zbožný a laskavý. Když zemřel, tvá babička se znovu vdala. A tvoji maminku to ani trochu nepotěšilo.“

„Proč ne?“

„Přišlo to velice... náhle a zvláště. Ten muž, kterého si vzala, je dost neobvyklý člověk.“

„Jak neobvyklý?“

„On totiž...“ Otec se rozpačitě rozhlédl, načež navázal: „Zkrátka není protestant, víc k tomu neřeknu. A maminku to hodně znepokojilo. Nedovedla si představit, že by si tvá babička mohla někdy vzít katolíka nebo pravoslavného nebo co je zač. Ten muž byl – nebo tedy nejspíš stále je – poměrně zámožný a přesvědčivý, nicméně babička svolila s tím sňatkem bez nejmenšího váhání a bez rozmýšlení, úplně jako... náměsíčná. Věř mi, že to bylo divné. Na tom ale v tuhle chvíli nijak nesejde a myslím, že i maminka by souhlasila.“

Sklopila jsem oči ke svým prstům, jež nervózně tahaly za uvolněné vlákno v kapse u zástěry. Tu další otázku jsem se položit bála.

„A proč jim píšeš? Proč zrovna teď, po takové době?“

Otočil se na mě a vzal mě za ruku. V tom pohledu a doteku mezi námi proběhlo porozumění tak bolestivé a tak jasné, jako by lidé k dorozumívání vůbec nepotřebovali slova.

„Ty umřeš, tatínku?“ vydechla jsem tiše. „Jak před chvílí říkal jáhen Whilt?“

Sklopil pohled do klína, sípavě se nadechl, pak se vzchopil. Znovu se na mě podíval a tentokrát se jeho oči nepatrně usmívaly.

„Tím si buď jistá. Stejně jako ty i každý, koho znáš.“

Ukázal opeřenou částí psacího brku na náhrobky v různých fázích rozpracování, opřené o stěny dílny.

„Všichni jednou přejdeme z tohoto světa do jiného, má milá, to už je úděl nás smrtelníků a také naše odměna. Kdybych si měl vybrat, jestli půjdu raději dříve, nebo vůbec, vybral bych si to první, abych se dříve ocitl ve společnosti našeho Pána. Smrti se nesmíš bát, Anno.“

„To já všechno vím, tati. A ty víš, že to vím. Nebojím se smrti, ale... ale bojím se...“

Zaváhala jsem, náhle mi slova vázla na jazyku. Bylo toho na mě moc, musela jsem se odvrátit a krotit přívalem ochromujícího strachu a slz.

„Čeho se bojíš, má milá?“

Otec ke mně rozpřáhl náruč, paže a hrud' stále zabílené od kamenného prachu.

„Bojím se, že odejdeš beze mě,“ vypravila jsem ze sebe a padla mu do náruče. „Že tady zůstanu bez tebe.“

Jakmile jsem se ocitla v jeho objetí, přestala jsem se bránit zděšením a vši silou jsem se k němu přitiskla.

„Přála bych si, abychom umřeli najednou,“ zašeptala jsem.

Otec mě dlouho jen mlčky a pevně objímal. Nakonec si odkašlal a utřel si obličej hadrem, který vytáhl z kapsy.

„Dny nám vyměřuje Stvořitel,“ pronesl zastřeným hlasem. „Nějaký počet vyměřil mně a nějaký zas tobě a vždycky se v tom skrývá požehnání, máme-li odvalu ho najít. Nesmíš si přát ani o den méně. Je to těžké, přesto musíme svěřit sebe i ty druhé jeho velkorysé prozřetelnosti a moudrosti.“

„Já vím,“ zašeptala jsem rozřeseně, „ale stejně se bojím.“

Otec mi zvedl bradu. Obličej měl bledý, perlil se na něm pot, v očích měl zvláštní nezdravý lesk. Už jsem dál nedokázala zdržovat slzy, tak jsem zavřela oči a nechala je kanout.

„To nic,“ chlácholil mě a jemně mi je kapesníkem utíral. „Můžeme mu důvěřovat i se strachem.“

Chvíli mě objímal, pak vstal a došel k pracovnímu stolu. Vzal do ruky dláto a napřáhl ho ke mně. Moc dobře věděl, že nabídce pomoci mu s tesáním neodolám. Chopila jsem se toho nářadí a nechala otce, aby mě postavil mezi sebe a kámen, na němž právě pracoval. Položil ty své velké obratné dlaně na mé a vedl jejich tahy. Společně jsme vytesali krásně hladký zkošený povrch.

„Copak jen spolu budeme tesat v tom příštím světě?“ pronesl otec, desku ometl a pohnutě se zadíval na naši práci. „Tam tyhle nebudou zapotřebí.“

„Což je skoro škoda,“ podotkla jsem, „když jsou tak krásné.“

Usmál se na mě, políbil mě na čelo a já cítila, jak má rozpálené rty.

Mou matku ani sestru jsme nevykopalí a otec zemřel. Navíc nemoc, jež se mezitím tiše šířila mým a bratrovým tělem, brzy propukla s plnou silou. Oba jsme vypadali jako kostlivci se zapadlýma očima, vykašlávali jsme krev a hustý bílý hlen, sípavě lapali po dechu. Zdálo se zřejmé, že budeme otce brzy následovat a naplníme všechna chmurná proroctví jáhna Whilta.

V těch zvláště zastřených týdnech, zatímco kolem obcházel smrtka, jsem chodívala do otcovy dílny a tiše sedávala mezi jeho nářadími, mezi neopracovanými kamennými kvádry a nedokončenými náhrobky.

Jak se blížila smrt a otec ztrácel sílu, byly náhrobky čím dál menší a obyčejnější. Ten, na němž pracoval těsně předtím, než zemřel, představovala v podstatě jen ohlazená kamenná deska s jedinou řádkou, neúplným veršem z Donneho desátého svatého sonetu, který měl táta rád. Poslední náhrobek udělal pro sebe.

Rozhodla jsem se napsat dokončit. Kolikrát jsem spolu s otcem tesala do kamene, kolikrát jeho ruce vedly mé? Byla jsem si jistá, že to dokážu. Celá zesláblá jsem se chopila rycího dláta a pustila se do práce, při níž jsem tátou pozorovala snad tisíckrát. Bylo to neskutečně těžké. Sotva jsem začala, podařilo se mi vylomit kousek kamene o velikosti knoflíku a narušit tím rovný povrch desky. Málem jsem se v slzách vzdala. Ale pak jsem to zkusila znovu. Šlo mi to mizerně, přesto jsem vytrvala. Byla jsem hodně zesláblá a snadno se vyčerpala. Vyrýt tři scházející slova mi zabralo dva týdny. Během té doby jsem se rozhodla, že otce pohřbím sama. Už jsem slyšela, jak jáhen naznačuje, že tátova smrt jen potvrzuje jeho slova, a nepřála jsem si, aby ten chlap pocítil zadostiučinění a proměnil jeho ostatky v jednoho ze svých nemrtvých nepřátel. Něco takového jsem nehodlala dopustit. Chtěla jsem ho pochovat někde v ústraní, kde ho nikdo nenajde a nebude rušit, a jeho hrob označit tím náhrobkem, jenž představoval naše společné dílo.

A tak jsem jednoho deštivého dne na začátku jara popadla náhrobní kámen, jenž byl v mém stavu těžký jako skála, ačkoli nemohl vážit víc než sedm kilogramů, vynesla ho z dílny a přes rozblácené pole odvěkla do řídkého lesa. Klopýtala jsem dál a dál mezi stromy a pruhy slunečního světla, za rytmického pleskání kapek vody z tajícího sněhu a osamělého krákání vran, jež mě pozorovaly. Často jsem zastavovala, abych si rozpálené čelo opřela o kmen a pokusila se popadnout dech, který však zůstával stejně mělký a přerývaný.

Když jsem usoudila, že už jsem došla dost daleko, položila jsem náhrobek a klesla vedle něj. Chvíli jsem na zemi jen bezmocně plakala, zatímco se mi do sukní vpíjelo bláto.

„Tati,“ šeptala jsem tomu kameni, „mám strach. Nechal jsi mě tady, tati. Mám věřit Bohu a jeho moudrosti, já vím, jenže mi to nejde. Chci jít s tebou. Vykopali pana Harrisona a Alici Brookeovou – malou hodnou Alici Brookeovou. A její ubohou matku – tati, já už tu nechci být! Všechno je to tak strašné. *Nesnesu* být tu bez tebe!“

Ze stromů pořád kapala voda a opodál zatrylkoval kardinál červený. Omámená horečkou jsem toho ptáčka hledala v korunách, až jsem nahoře na stromě skutečně spatřila červeného samečka, jak se domýšlivě rozhlíží po údolí a zajímá se jen o to, co je pro něj podstatné. A najednou jsem vůbec nevěděla, k čemu vlastně lidé jsou, čeho mají svým životem dosáhnout kromě utrpení. Tak jako pták jsem shlížela z korun vysokých stromů na všechny ty zrušené lidské vesnice a nic nechápala. Ti ubozí tvorové, myslela bych si, kdybych byla ptáčkem, ty nebohé smutné bytosti, co se vlečou po zemi a naplňují své dny dřinou, strachem a utrpením, dokud nezemřou. Moc chytří na to, aby žili v míru, moc hloupí na to, aby žili dobře. V hlíně je jim lépe, tam konečně najdou klid a pokoj.

„Proč vůbec musíme procházet tímhle nelítostným světem, tati?“ ptala jsem se nahlas. „Prosím tě, jestli v tom máš nějakou moc, tak ať zemřu i já, ať už smím odejít. Není tu nic, na čem by mi záleželo.“

Na kardinálovo volání nakonec odpověděl z dálky nějaký jiný opeřenec, zato mé vyslyšeno nebylo. Vstala jsem tedy a pustila se k domovu. Přemítala jsem, jak se mi asi podaří dopravit otcovo tělo k náhrobku. Jeho zavinitá ztuhlá mrtvola zatím zůstávala ve stodole, než se oteplí. Muži z naší vesnice se s vykopáváním mrtvých těl dost nadřeli a do jejich zakopávání se nijak nehrnuli, zvláště když se mohlo ukázat, že ani tento nebožtík nedá živým pokoje a je třeba s ním skoncovat důkladněji.

Kdyby se mi podařilo zvednout otce na vůz tažený koněm, říkala jsem si, pak už by to bylo snadné. Jen jsem si nebyla jistá, jestli ho zvednout dokážu. Váhala jsem, zda mohu důvěřovat

Elimu, že mi s tím pomůže. Ale i kdyby, bude jeho pomoc stačit? Vždyť je jak věchýtek. Když jsem však na druhý den přišla do stodoly, abych zkusila, jestli tělo přece jen neuzvednu sama, bylo pryč.

„Eli!“ vykřikla jsem a utíkala do chalupy. „Eli! Tátovo tělo! Je pryč!“

Bratr seděl u ohně, křehký a bledý jako křída, a kolem něj se tyčili muži z několika sousedních statků spolu s Whiltem a neochotně ho zvedali. Otočili se ke mně jako jeden muž a já jsem okamžitě pochopila, proč přišli.

„Ne,“ začala jsem vrtět hlavou a rozplakala jsem se. „Ne! To ne! Nikdy!“

Bůhví, kdy jejich těla vyhrabali nebo kolik z našich přátel a sousedů se na tom podílelo. Kdo přesně usekl hlavu našim příbuzným? Kdo jejich ruce a nohy položil na cihly a zpřelámal? Kdo jim vyřízl srdce a rozřízl je, aby se přesvědčil, jestli se v nich nenajde čerstvá krev obětí? A jaké obavy asi cítili, když byli ochotní takto nakládat se schránkami lidí, jejichž životy byly tak důvěrně propletené s těmi jejich? V každém případě ať už to byl kdokoli a cítil cokoli, stačili tyto ohavné úkony provést ještě předtím, než nás odvěkli ke kováři.

Bratr byl tak slabý, že se neudržel na nohách, a tak ho bednář pan Bird držel ve vzduchu, aby se nadýchal kouře z pálících se srdcí. Já odmítla. Přitáhli mě za ruce, ale vzpínala jsem se a škrábala a nakonec to vzdali. Když už pak z orgánů zbyl jen mastný popel, jáhen Whilt ho nabral a vložil na bratrův jazyk pokrytý mléčným povlakem.

Myslela jsem, že můj odpor zabral a vyvážnu jen s tím, že té hrůze musím přihlížet, náhle však drapli i mě. Jeden chlap mě pevně chytil kolem hrudníku, druhý za hlavu, abych se nemohla hýbat, pak mi rozevřeli ústa a nacpali popel do krku. Vzlykala jsem, prach se mi dostal do nosu a dusil mě. Dávila jsem, křičela slepým vztekem, oháněla se malými pěstmi po každém ve svém dosahu, dokud mě neodvěkli.

„Bedlivě to děvče střežte,“ slyšela jsem nařizovat jáhna. „Chová se jako posedlá. Možná ti její démoni ani nepočkají, až holka skončí pod drnem.“

Můj bratr, kdysi tak silný, krátce nato zemřel, zato já, teprve desetiletá hubená dívka, kterou by většina poslala na smrt jako první, jsem odolávala. Kvůli onemocnění a rychle se šířícím řečem o mé posedlosti jsem přestala být vítaná i v domácnostech našich nejbližších rodinných přátel. Nezbyvalo než se uchýlit na faru, kde jáhen péčí o mě řídil s neskrývanou nenávistí. Nařídil sloužícím, že na mě vůbec nesmějí mluvit, podívat se na mě nebo vstupovat do mé komůrky bez kříže v ruce. Žila jsem v blouznivém oparu nemoci, zoufalství a strachu.

Až mě jednoho odpoledne probudil z horečnatých snů náhlý rozruch v domě. Zvenčí se až nahoru do patra nesly zvýšené znepokojené hlasy. Pak se na chodbě ozvaly hlasité a cílevědomé kroky.

Do místnosti, kde jsem se celé dny neklidně převracela na tvrdém lůžku, vstoupil bělovlasý muž v tom nejpěknějším jezdeckém úboru, jaký jsem kdy viděla, následovaný hejnem poplašených sloužících. Jeho oči, zasazené ve výrazné a uhrančivé vrásčité tváři, měly barvu prozářeného jantaru a něčím se mi zdál povědomý. Zastavil se u postele a zvedl mě z ní. Byla jsem vyhublá a nepochybně moc nevážila, ale i přesto... ten starý muž mě nesl, jako by byl mladík a v rukou nedržel nic těžšího než plášť.

To už se za ním přihnul jáhen Whilt.

„Co se tu děje?“ uhodil na sloužící. A pak spustil na toho cizince: „Co pohledáváte v tomhle pokoji?“

„Jsem nejbližší příbuzný toho dítěte,“ pronesl znělým hlasem s měkkým přízvukem. I ten mi byl, zrovna jako ta tvář, matně povědomý. „Její otec mi krátce před smrtí napsal a požádal mě, abych se ujal opatrovnictví jeho dětí. Počítám, že zemřel?“

„To se mýlíte, pane,“ opáčil mrazivě jáhen. „Tahle dívka je sirotek, žádné žijící příbuzné nemá.“

Starý pán vytáhl z kapsy u kabátu složený dopis, přimáčkl ho jáhnovi na prsa a pokračoval i s mým bezvládným tělem k východu.

„To vy se mýlíte, dobrý muži.“

Duchovní klopytal za námi, spěšně pročítal dopis a koktavě protestoval, zatímco já malátně sténala.

„Upokoj se, dítě,“ pronesl muž a zadíval se na mě. „Jsem tvůj dědeček.“

Pak se otočil k jáhnovi: „Kde je ten chlapec?“

„Mrtvý,“ odvětil Whilt chladně.

Stařec si mou hlavu přitiskl na prsa, jako by mě chtěl chránit před tím, co jsem už věděla, a pustil se po schodech dolů.

Sloužící se shlukli venku na verandě a sledovali, jak se jáhen snaží udržet krok s dědečkem, který mě nesl ke svému kočáru.

„Opravdu vám *neradím*, abyste si to děvče vzal domů. Je posedlá zlými duchy! Mohla by to být ona, kvůli komu všichni pomřeli.“

Dědeček mě uložil do kočáru a přikryl mě tlustou měkkou dekou. Teprve pak se otočil k soptícímu muži.

„Čeho se tak bojíte?“ zeptal se vážně a tiše.

Jáhnova tvář byla zardělá a nadutá vši svou vážností. Nahnul se vpřed a začal napjatě a naléhavě vysvětlovat: „Jak je *všeobecně známo*, nacházíme se tady u nás uprostřed bezbožné epidemie. Sám Satan a jeho démoni odpírají odpočinek těm, kteří odcházejí z tohoto světa, a místo aby tito byli slavnostně pozvednuti k Bohu, mění je v trýznitele věrných oveček Božího stáda.“

„Trýznitele? A jak je přesně trýzní?“

„Někteří se po smrti stávají neklidnými. Na popud knížete temnot se v noci plíží z hrobů, sají krev svým žijícím příbuzným a stahují je do spárů smrti a služeb Satanových. Jen v tomhle okrese už máme téměř sto takových případů, všechny potvrzené a pečlivě zdokumentované.“

„Sají krev? Aha, tak verdilaci. Ty známe i u nás, v mé zemi.“ Dědeček vrhl ostražitý pohled ke kočáru. „Tahle dívenka?“

Jáhen přikývl. „Jestli zemře. Až zemře. A kdo ví, možná i dřív. Už teď je nepřírozně prudká a odolává všem svatým zákrokům.“

Dědeček chvíli mlčel, zamyšleně pozoroval muže před sebou a zvažoval jeho slova. Náhle zaklonil hlavu a z plna hrdla se rozesmál, až sebou jáhen vyplašeně škulbl.

„Kojestarija!“ zvolal dědeček pobaveně. „*Hlouposti*. To dítě je nemocné, trpí úbytěmi jako všichni ostatní. Ve městě pouhých *osmdesát* kilometrů odsud léčí toto onemocnění olejem z tresčích jater, odpočinkem a čerstvým vzduchem, zato tady, v tohle rozkošném malém zapadákově, na to jdou exorcismem a kdovíjakými dalšími nesmysly. Že se duchovní vyžívá v pověrách jako nějaký pohanský kněz, inu... rád bych řekl, že mě to překvapuje.“

Vytrhl Whiltovi z ruky papíry šustící ve větru, uhladil je, složil a vrátil do kapsy.

„A teď už se musíme já a můj malý verdilak rozloučit, ale díky za váš čas a za... *zábavu!*“ Mlaskl, plácl jáhna přátelsky do ramene, otočil se a nasedl na kozlík.

Vzápětí se ozvalo zapískání, trhnutí za otěže a já jsem Stratton opustila jednou provždycky.

Cesta na dědečkovu panství v Millstream Hollow trvala několik hodin. Urazili jsme přibližně třicet kilometrů, což pro mě znamenalo nepředstavitelnou dálku. Otec mi vyprávěl, že je dědeček bohatý, ale já si to převedla na poměry naší vesnice – snad má velké vzkvétající hospodářství a možná i hezký dřevěný dům a kočár. Jeho dvoupatrové zděné sídlo s velkolepým vchodem, ohromným skleníkem a šesti komíny by mě bylo dočista ohromilo, kdyby mi ho má nemoc umožnila vnímat, protože něco tak úchvatného jsem v životě neviděla.

U postele, kam mě uložili, se chvílemi objevovala babiččina tvář, letitá, leč překrásná, a spolu s ní se poжил dotek chladivého mokrého plátna na kůži. Častěji o mě však pečoval dědeček. Rozdělával oheň, převlékal ložní prádlo a celé hodiny sedával

v křesle v koutě a předčítal mi poezii s tou zvláště měkkou výslovností, hlubokým znělým hlasem, jenž se proplétal mým stavem polovičního vědomí. Někdy sedával vedle postele a dával mi zvláštní příkazy.

„Máš hlad, Anyo. Vrací se ti chuť k jídlu. Budeš jíst.“

A kupodivu, byť jsem se od jídla celé dny odvracela, pocítila jsem náhle skutečně záchvěv hladu a otevřela ústa, aby do nich mohl vpravit lžící vývaru.

Zdálo se, že ten muž má nevyčerpatelnou zásobu sil, a jeho přítomnost, ohlašovaná vůní tabáku, kůže a stájí, se mi stala téměř nepřetržitou útěchou do té míry, že jsem naříkala a převracela se, kdykoli jsem se probrala a nebyl u mě.

Navzdory lepším podmínkám jsem však byla čím dál churavější a hubenější, z mých paží zůstaly jen kosti obalené tenoučkou kůží připomínající mušelin. Zaléval mě pot, páchnoucí jako zvětralé pivo, dokázala jsem v sobě udržet sotva pár doušků vývaru. Jako poslední instanci přivezli nějakého lékaře z Greenwiche, aby se pokusil o zákrok, který údajně některým pomohl. K nosu mi přitiskl kapesník namočený v éteru a pak mi do hrudi vyřízl díru, aby se zkažený vzduch dostal ven. Dědeček mě u toho držel za ruku a já omámeně blábolila. Po operaci pokrývaly podlahu hadry nasáklé mou krví a mně bylo ještě hůř. Valila jsem se smrti v ústrety jako balvan, co se převážil přes okraj útesu.

Těsně před smrtí se otevře jakýsi posvátný prostor jako přízračný zvěstovatel, z jehož trumpety vane ticho oznamující příchod dosud nepoznaného. Vzduch se vlní v jiné frekvenci, prostor se ochladí a nemůžete dělat nic než čekat. A právě v tomto okamžiku, uprostřed onoho vlnění a jistoty smrti, za niž jsem byla vděčná, jsem otevřela oči a spatřila sedící postavu zahalenou v záhybech černého pláště. *Smrtka*, pomyslela jsem si s děsivou jistotou. Takže je skutečná a opravdu nosí černý plášť! Ale jak je to vůbec možné? Kam se poděl Ježíš se svými andělskými pomocníky, kteří měli vynést mou duši vzhůru do ráje, jak mi

bylo přislíbeno? Nebo jsem se dopustila nějakého závažného hříchu a doprovodit mě z tohoto pomíjivého světa utrpení na věčnost přichází démon?

Poslední cáry mého horečnatého vědomí zaplavil příval čiré neukotvené hrůzy. Čas plynul. Kdo by v tom posvátném prostoru poznal, jak dlouho to celé trvá? Zděšeně jsem zavřela oči a s hrůzou klopýtala podél nezřetelné hranice mezi bdělostí a sněním, nedokázala mezi nimi rozlišovat, nicméně ať už jsem byla vzhůru, nebo snila, ta postava zůstávala v pokoji a zcela bez hnutí upírala zpod kápě těžký pohled do mé tváře. Chtěla jsem křičet, zmohla jsem se však jen na slabé a přiškrcené zasípání.

Postava se zvedla. Přesunula se ke mně, nikoli nehlučně jako smrtka, nýbrž tichými, přesto slyšitelnými kroky po dřevěné podlaze. Po tvářích mi tekly slzy, třásla jsem se hrůzou a připravovala se na máchnutí božské kosy, dlouho se však nedělo nic.

A pak jsem zpod kápě zachytila slabé zachvění výdechu a pohyb, nepatrné zacukání svalů, jako když se had svine k útoku. Vzápětí mě zahalil černý plášť a hrdlo mi sevřely jehly. Nic jsem nechápala. Nechápala jsem ty jehly, co se mi zapíchly do krku, nechápala jsem to podivné počínání smrtky ani pocit, že ze mě valem odtéká krev i život, ale především jsem nechápala známou vůni svého dědečka, vůni tabáku, kůže a stájí, která mi říkala, že je nablízku.

Slyšela jsem, že proběhl pohřeb – hezká dívka v hezkých šatech, s natočenými vlasy a dírou v hrudi, svíce v temném salonku a smuteční hosté, již jí rychle a neochotně procházeli. Babička mi do jedné ruky vtiskla růženec, dědeček do druhé zvonek. Růženec nebyl k ničemu (jak dědeček rád zdůrazňuje, kdykoli to vypráví), ale tím zvonkem jsem o několik týdnů později, když jsem byla připravená, zacinkala.

Slyšela jsem, jak se můj dědeček o jedné jasné jarní noci s rukávy vykasánými k loktům a límečkem propoceným po

dlouhém kopání položil do trávy a natáhl paže k holčičce ve špinavých šatech, která seděla ve vlastním hrobě a plakala. A protože se nehýbala, nakonec musel slézt dolů a vytáhnout ji.

Poté s ní usedl na měsícem zalitý břeh potoka, nakrmil ji krví hranostaje a trpělivě s ní probíral okolnosti její nové existence – od nynějška budeš živa z krve druhých, budeš kvést, ale neuvadat, budeš osvobozená před skrytým nepřátelstvím fyzického světa, jehož zákonitosti se nakonec vždycky spojí, jen aby ukončovaly život. V dědečkově podání to všechno bylo velmi dojemné a půvabné.

Mé vzpomínky na tu noc nejsou ucelené, ale rozhodně ani zdaleka tak idylické. Pamatuji si hlínu. Pamatuji si křik. Pamatuji si *vačici* – ne hranostaje – a pamatuji si, jak se ten chvějící se přízračný závoj z mé mysli zvedl jen natolik, že jsem se dědečka dokázala zeptat: *Proč?* Proč jsi to udělal? Proč jsi to udělal *mně*? A pamatuji si jeho odpověď i ten vážný filosofický tón, s nímž ji podal.

„Tento svět, mé drahé dítě, je úplně celý od začátku až do svého konce, pokud tedy nějaký konec nastane, velký dar. Málokdo je ovšem dost silný na to, aby takový dar dokázal přijmout. A ty k tomu málu silných nejspíš patříš, jak jsem usoudil. Zdálo se mi, že lépe posloužíš věci na této straně než na té druhé. Že možná najdeš pro tento svět nějaké využití a on pro tebe.“

Zvedl oči k měsíci, téměř nepřítomně mě pohladil po rameni a dodal: „A jestli ne, tak se za ten chybný odhad upřímně omlouvám.“

II

1984

Je časné ráno, dům připomíná tichou horu, je obrovský, klidný a krásný. Studený říjen vyzdobil okna třídy jemnými arabeskami námrazy a za nimi prosvítá podzim v podobě planoucích javorových listů, dubové listí pokrývá trávník požárem a zkroucené černé paže vilinů jsou ochmýřené bezpočtem žlutých květů.

Jak zvláštní, že v přírodě jsou nejvýraznější ty barvy, které předcházejí smrti. Jemné růžové a modré odstíny jara se nemohou rovnat dramatické červení hložínek nebo krvavým šmouhám řešetlakových listů na konci listopadu. Hvězdy v plenkách vydávají bledé světlo, zato ve stáří se taví a vřou v červených a oranžových barvách zrovna jako duby a javory. Zdá se, že mládí je obdobím rozptýlené hojnosti, zatímco blízkost smrti vše koncentruje.

Barvy jsou něco, o čem často přemítám. Jsem koneckonců výtvarnice a vedu výtvarnou školičku pro děti. O mládí a smrti přemítám ještě častěji než o barvách. Moji žáci jsou *velmi* mladí – tříletí, čtyřletí, pětiletí –, zatímco já jsem podle obecných měřítek velmi stará (přibližně kolem sto čtyřiceti). Navíc ty děti, jež učím, jednoho dne zestárnou, sejdou a zemřou. Já ne. Zůstanu stejná. Navždy – ať už to nesrozumitelné slovo znamená cokoli. A když se tohle všechno snoubí s tichým poklidem svítání, probouzí to ve mně ranní sklony k rozjímání.

Světlo vycházejícího slunce dopadá dovnitř dlouhou řadou oken za mnou, zalévá povrch čtyř nízkých šestiúhelníkových

stolů. Můj stín, černý a strohý, proniká tím světlem jako tmavé prsty, zatímco přecházím od jednoho stolu ke druhému a na každý pokládám papíry na kreslení a doplňuji kbelíčky s křídami nacházející se uprostřed každého z nich. Venku je ne-
zvykle chladno, naopak ve třídě až moc teplo, u stěny prskají a syčí příliš snaživé radiátory a z kuchyně, kde se právě pečou Marniiny ranní muffiny, se line vůně koření. V rohu místnosti stojí starožitná vana naplněná různými kusy kovového od-
padu – složité vnitřnosti porouchaných hodin a rádií, smotky drátů, vypouklé šroubky a šroubováky Phillips, kterých je dost pro všechny. Na polici nad vanou jsou umístěna malá a zvláštní, ale do jednoho půvabná umělecká díla, vytvořená z těchto součástek. V protějším rohu se nachází stůl plný pruhů kana-
vy, velkých vyšívacích jehel s tupou špičkou a cívek barevných nití. Vedle stolu stojí truhla, z níž vyhřezávají divadelní kostýmy – malé doktorské pláště, pečlivě potrhaná pirátská trička, klobouky a boty všech tvarů a velikostí. Jsou mezi nimi i vý-
tvory samotných dětí. Na této truhle se uvelebila Myrrha, jed-
na z mých koček. Leží na boku a chňapá packou po zauzlova-
ných třásních nějakého šátku. Třídou, již zalévá zlaté světlo, se nesou tóny Mozartova koncertu, což je hudba optimalizu-
jící kognitivní funkce. Vše kromě mě je pěkně na svém místě a připravené k výuce.

Ještě to není ani osmačtyřicet hodin, co jsem naposledy jed-
la, a přece mi při každém pohybu kručí v břiše jako ve staré sekačce na trávu a všechny mé myšlenky se stácejí ke krvi. Je to otravné a nemám na to čas, děti dorazí každou chvíli. Přejdu po koberci, na který si děti brzy posedají v tureckém sedu do kruhu. Projdeme společně denní rozvrh, v němž jsou jednotlivé činnosti rozděleny podle barevných čtvrtek, úpravně nadepsa-
ných francouzsky. Hodina odpoledního odpočinku – francouzsky *sieste* – představuje zároveň čas mého krmení. Od utišení naléhavého hladu mě momentálně dělí šest barevných čtvrtek.

Zhruba o minutu později se rozezvoní zvonek a já zamí-
řím chodbou ke vchodu. Budou to buď sourozenci Thomas

a Ramona, kteří ráno přicházejí dříve, protože jejich rodiče dojíždějí do Bridgeportu, nebo Rina, administrativní asistentka, kterou jsem přijala loni. Marnie, milá a rozevlátá starší paní, která ve škole vaří, má vlastní klíč a používá zadní vchod vedoucí do kuchyně.

Budova je ohromná, dvoupatrový labyrint z hrubě otesaného kamene. Než se zezadu dostanu k hlavnímu vchodu, chvíli to trvá. Utábořila jsem se v domě po dědečkovi, v tom, kam mě přivezl jako dítě. V tom salonku hned vedle schodiště jsem ležela mrtvá v rakvi, půvabně naaranžovaná mezi bílými liliemi a planoucími svíčkami. Pohřbili mě za potokem zhruba kilometr a půl odsud. Před pár lety se mě dědeček ptal, jestli bych se nechtěla vrátit do Států, neboť potřeboval spolehlivého správce. Zpočátku jsem měla své pochybnosti, staré, leč ne tak docela vyvanulé vzpomínky, jež jsem nijak netoužila oživit, a k tomu hlubokou nechuť k jakýmkoli dědečkovým plánům – ty dřívější mi totiž nijak neprospekly. Pak jsem ale dostala nápad otevřít si školu (nebo šlo ve skutečnosti o nápad toho prohnaného syčáka?). Pokoušela jsem se nad tím mávnout rukou, hledala všechny mezery a nepraktické stránky – a bylo jich dost –, a přece jsem nakonec souhlasila.

Zvonek se opět rozezní, to už jsem u dveří. Ještě než otevřu, rychle v zrcadle u vchodu zkontroluji, jak vypadám – rusé vlasy nosím sčesané do volného drdolu, výrazné modré oči přitahují víc pozornosti, než by se mi líbilo, k tomu mám vysoko posazené lícní kosti a bledou pleť. I přes pokročilý věk se musím oblékat promyšleně, abych na tuto práci vypadala dost stará. „Budeš kvést, ale neuvadat,“ sliboval mi dědeček kdysi dávno. Ukázalo se, že je to pravda, vesměs mi to ovšem zrovna nepomáhalo. Raději bych si udržela vzhled středního věku a s ním také možnost pronajmout si automobil bez zbytečného vyptávání. Pro větší důvěryhodnost mám kancelář vyzdobenou zarámovanými certifikáty z různých evropských institucí – do jednoho falešnými, nicméně přesvědčivými –, vystavenými na mé stávající jméno: Collette LeSangeová.

Ještě si před zrcadlem ověřím, jestli nemám na zubech rtěnku. Úžasně ostré zadní špičáky, zahnuté a průhledné, mám diskrétně uložené v chelicerálních kanálcích na patře v ústech. Obvykle si na ně ani nevzpomenu, když mám však výjimečný hlad, jako právě teď, cítím, jak se nepatrně vysouvají a zasouvají, napjaté a připravené k použití.

Podle všeho mohou být chutě obyčejných lidí – dědeček je nazývá *vremenje* neboli „dočasní“ – proměnlivé. Jídlo pro ně představuje nejen uspokojení biologické potřeby, ale i způsob rozptýlení a touhu jíst, dokonce i pocit fyzického hladu dokáže spustit třeba i jen náznak. Již několikrát jsem udělala tu chybu, že jsem se před dětmi zmínila o jídle, načež mě začaly bombardovat prohlásováním, jak zoufalý a život ohrožující hlad je sužuje. U mě je to jiné.

Těžko se nějak zabavit při jídelníčku tak jednotvárném, jako je můj, a tak jím, co musím, kdy musím a bez zvláštního nadšení. Již více než sto let bych si podle svých tužeb mohla nastavovat hodiny a ještě se nestalo, že by je neuspokojil litr krve. Jenže to z neznámého důvodu najednou přestalo platit. Přitisknu jazyk k hornímu patru v ústech, ale nepomáhá to. Nepomůže nic kromě krve.

Zastrčím si uvolněný pramen vlasů zpátky do drdolu, otočím se a otevřu.

„Bonjour, mes petites canards!“

„Bonjour, Madame LeSange,“ zamumlají obě děti rozespale. Protáhnou se dveřmi a kecnou si na koberec, kde se začnou zouvat. Myrrha vpluje mezi ně a na uvítanou se jim otře o záda.

Staré sídlo, vyzdobené obrazy v zlacených rámech a skvrnitým stříbrem, by mohlo působit jako bašta, opevněná před působením času, avšak děti s sebou dovnitř nosí přítomnost. Momentálně se píše rok 1984 a Američané se nacházejí v sevření maniakální posedlosti výrobou. Kamkoli se podíváte, roh hojnosti přetéká umělotinou: plast, umělé hedvábí, gel na vlasy, barvy připomínající chemickou reakci, a ne něco, co byste našli v přírodě – neonové, magenta, cyan –, a navrch ke všemu

hromada lesku. Thomas s Ramonou ze sebe shodí neonové lyžařské bundy, jejichž barva bodá do očí.

Odeberou se do šatny hned za rohem, aby si batohy uložili do přihrádky, pověsili bundy na háček a přezuli se do bačkor.

„Půjdeme připravit svačinu pro celou třídu?“ zeptám se těch dvou, když se vrátí. Ramona si uhladí vlnité hnědé vlasy, zvednuté statickou elektřinou, vezme mě za ruku a přikývne.

„No...“ Thomas se nepřítomně tahá za kousavý rolák pleťového svetrů. „Nemůžu si jít místo toho číst do knihovny?“

Naučil se číst předčasně a hltá knihy, které jsou jeho věkové kategorii na hony vzdálené. Zatímco mladším dětem předčítám na koberci u krbu, on si čte sám, uvelebený mezi polštáři na okenní lavici. Nedávno jsem ho seznámila s romány Lymana Franka Bauma a sérií ze země Oz a Thomas se teď nemůže dočkat, až se vrátí ke *Smaragdovému městu v zemi Oz*.

„*Smím si prosím jít místo toho číst do knihovny?*“ opravím ho jemně. „A ano, smíš.“

Nadšeně poskočí z jedné nohy na druhou a odběhne. Vracíme se s Ramonou po chodbě, ke kuchyni se dostaneme přesně ve chvíli, kdy se trouba rozcinká.

„Ah, ce moment!“ zvolám. „Jaké načasování!“

Ramona už ví, jak to chodí. Zatímco já jdu pro chňapky, zvedne skládací stoličku vedle nerezové lednice, vysokou jako ona sama, a dotáhne ji k lince, kde čeká stříbrný servírovací podnos. Já vytáhnu kouřící muffiny z trouby a postavím je na linku. Ramona už stačila připravit na podnos ubrousky a teď vedle nich pečlivě skládá malé skleničky na džus.

„Très bien, mon chou. Très soigneusement!“

Dívanka sleduje, jak sundávám horké muffiny jeden po druhém z plechu a dávám je vychladnout na kovovou mřížku.

Na linku vyskočí mourovatá kočka a prosebně zamňouká, netrpělivě přechází sem a tam. Těmi ostrými lesklými zuby i nedočkavým skučením jako by mluvila i za mě, stejně vyhladovělá a frustrovaná. Ramona ji vezme do náruče a začne ji hladit a plísnit zároveň.

„Ne, Heloise! Běž dolů!“

Kočka ji náznakem kousne, zasmušile a jemně, načež to postižené místečko na dětské ruce začne olizovat. Ramona hlasitě popotáhne, stáhne otravné zvíře ke kraji kuchyňské desky a pak z ní s neochvějnou vírou, že kočka přistane na nohách, což se také stane. Heloise po nás vrhne poslední zasmušilý pohled, káravě mňoukne a odplíží se hledat pochopení jinde.

Podám Ramoně kapesník, protože jí teče z nosu, a ona se decentně vysmrká a pak si pod nosem přejede tím kapesníkem s nudlí.

„To jsou muffiny ‚krásné ráno‘?“ zeptá se a její prstík, buclatý a nepochybně zamazaný od smrkanců, se ocitne nebezpečně blízko jedné borůvky.

„Ano, jsou,“ potvrdím a zvednu to drobné lehké tělíčko ke dřezu, aby si umyla ruce.

„Jéééé!“ vyjekne s tím báječně neúměrným nadšením nejmenších. „Ty já miuju!“

„Miuješ je?“ dobírám si ji se smíchem a ťuknu na ten malý nosík, takže na něm zůstane chomáček teplé mýdlové pěny.

Postavím ji zpátky na stoličku a pošimrám ji pod bradou. S chichotáním ji zastrčí. Naskládám muffiny na talíř, přidám džbán mléka, sklenky a ubrousky a celý podnos zvednu.

„Máme všechno?“ zeptám se jí.

Vesele přikyvuje.

„Výborně, v tom případě prosím odnes stoličku a můžeme jít.“

Odtáhne ji nazpátek a chvíli s ní zápolí, než ji zvládne složit.

„Hotovo, mon poussin? As-tu besoin d'aide?“

Uklidí stoličku na místo, zavrtí hlavou a vrátí se ke mně.

„Šikovná, ma belle. *Quelle force! Quelle determination!*“

„Merci,“ pronese způsobně, odhrne si vlasy z tváře a následuje mě na chodbu.

I bez mého přispění jsou žáci této školičky předčasně vyspělí a obecně mají dobré způsoby – děti smetánky, uprchlíků z Manhattanu, kteří opustili město v touze po venkovské idyle,

přesto v nich zůstal hlad po úspěchu, který předvádějí prostřednictvím svých maličkých. Tím pádem si všichni mí žáci umí dojit na toaletu, což je vesměs naučily chůvy. Někteří už ovládají písmena, základní počty i různé předškolní dovednosti, umí se zapojit do společné hry. Zdálo by se, že při každé scéně nebo potyčce na hřišti už jde rovnou o Harvard. A protože o všechny ty nepříjemné lekce už je postaráno a přijímací řízení jsem nastavila jako přísné síto, mám volnou ruku a můj vzdělávací program může být přesně takový, jaký ho chci mít: evropský, neoklasicistní, ovšem se špetkou Rousseaua, plný hudby, tance a výtvarného umění. Ve slunci, které odpoledne dopadá vitrážovými dveřmi do tanečního sálu, se lesknou jemné zlatavé chloupky na dětských pažích, zatímco je mí svěřenci zvedají nad hlavu, protahují se a ohýbají jako malé pampelišky ve větru. Když je hezky, vyrazíme v halenách od barvy do zahrady a malujeme v pleněru, posléze si děti snědí oběd na piknikových dekách mezi rozkvetlými fréziami, jejichž fialové okvětní plátky se snášejí na trávník a děti pak připomínají flotilu malých gondoliérů ve vzlněném fialovém moři.

Je to velmi krásné. A velmi veselé, jak se na předškolní zařízení sluší. Všechno jsem tomu pečlivě uzpůsobila, kvůli sobě i kvůli dětem. Po bohatých zkušenostech se světem jsem zjistila, že jde o dost neblahé místo, kde silní rozdrťí slabé mnohem častěji než naopak. Mladé a bezbranné sužují nemoci, hlad a chudoba, hlupáci vládnou moudrým a entropie nakonec všechny věci tlačí vstříc nesouladu a zmaru. Nic dobrého, co jsem kdy poznala, nezůstalo uchráněno zkázy. Se vším, co jsem milovala, jsem se musela rozloučit, a nikoli laskavě, v usazeném objetí, nýbrž surově a strašlivě. Skoro by se zdálo, že milovat znamená *ztratit*.

Jenže kdo může tváří v tvář tak temné pravdě žít den co den celou věčnost? Já ne. Už ne. A tak jsem si v této škole vytvořila něco jako skleník, půvabné, byť umělé místo trvalého rozkvětu a krásy, kde mohu žít v míru a nedbat studené vichřice za okny. Dlouho jsem se vši tou bolestí a utrpením světa trýznila.

Příliš jsem bojovala s přivaly reality, až na samou hranu vyčerpání a utonutí. A co to mně nebo komukoli jinému přineslo? Nic. Jak se říká, plav po proudu, ne proti němu. Zaměstnej se ve svém skleníku, netrap se, nenech se připoutat k jednomu konkrétnímu květu, protože nakonec každý uvadne a pak je třeba ho odstříhnout, vyhodit a zapomenout.

K takové krásné, leč nezúčastněné existenci je předškolní zařízení ideální. Našlo by se snad něco pomíjivějšího než rané dětství? Předškolní věk je ta nejkratší možná etapa. Dva roky plné energie, zvědavosti, hybné síly. Od tří do pěti let člověk nejvíce pulzuje životem. Předškolní věk je přímočará dráha, jízda po rovné skluzavce, šílený sprint k něčemu jinému. Užij si je, ale nevaž se k nim. Jez, pij a vesel se, už zítra to všechno vystřídá puberta, akné a úzkost. Jakmile jsou pryč, zapomeň na ně. U dveří už čekají noví žáci, začínáme znovu.

Ve třídě Ramona zamíří k divadelnímu koutku, kde na sebe začne vážně vrstvit lehké kostýmy. Otrú sklo terária, v němž chováme několik chlupatých housenek, abychom mohli pozorovat jejich proměnu v motýla. Na skle zůstaly otisky nosu, ruky a čela, jasný důkaz, jak děti fascinují tihle tvorečkové, kteří procházejí svou krátkou a zázračnou transformací jen o málo dramatičtějším tempem než ony samy. Snad s nimi dokonce nějakým nepojmenovatelným způsobem soucítí.

Pár minut nato zazvoní zvonek třikrát v krátkém sledu. Předpokládám, že tentokrát se na prahu choulí žáčků hned několik. Snad každé dítě, co znám, trpí tou urputnou mánií zvonit na zvonky, mačkat tlačítka ve výtahu, a pokud dosáhnou, tak i rozsvěcet a zhasínat světla.

Znovu projdu chodbou dopředu, otevřu a drobotina se nahrne dovnitř v lavině copánků, zimních bund a batohů, dech jim voní po žvýkačkách a vitamínech s ovocnou příchutí, jež se rozpouštějí v jejich krevním oběhu. Setřásají rukavice a dělají na sebe obličej. Práh obléhá pár dospělých, ale většina řidičů, chův a rodičů sleduje dění z automobilů seřazených na

příjezdové cestě. Usměji se a zamávám a oni se jako na povel začnou předhánět na cestě k bráně, připomínají soutěžící při závodech vozatajů.

„Madame! Madame!“

Žene se ke mně pětiletá Annabelle, letos nová, a cení zuby v přehnaném úsměvu. Místo mléčné jedničky vpravo nahoře zůstala jen vzpomínka v podobě mezery. Rozpřáhnou náruč, jednu ruku položím na její hezkou hnědou tvářičku a druhou se teatrálně plácnu do čela.

„Mon Dieu! Quelle catastrophe! Děti, enfants, Annabelle ztratila zub! Honem, musíme ho najít!“

Děti se smějí, pár mladších všechno během přezouvání nechápavě sleduje s otevřenou pusou.

„Jen se neboj, Annabelle, někde tu určitě bude. Najdeme ho.“

Dívanka se směje a rozjařeně se nakrucuje. „Ne,“ chichotá se. „Ztratila jsem ho v noci!“

Znovu vyčení zuby, aby nám to předvedla, a tentokrát do mezery strčí jazyk. Položím jí ruku kolem ramen a přitisknu si ji k boku.

„Ale jistěže. A navštívila tě la petite souris? Zoubková víla?“

„Jo! Nechala mi pět dolarů!“

Přitisknu si šokovaně ruku na prsa a není to tak úplně předstírané.

„Oh la la!“ prohlásím a skrčím se, abych pomohla Sophie s překroucenou ponožkou. „Ty jsi ale une femme riche, très riche!“

Když si děti uklidí věci, jedno po druhém se trousí chodbou ke třídě, kde si mohou vybrat z činností připravených na několika stanovištích. V šatně zůstane jen několik loudalů, zápolí s umíněnými uzly na tkaničkách, pokradmu kamarádům ukazují, jaký předmět si dnes přinesli na hodinu vyprávění o oblíbených věcech, nebo jen mátožně a rozespale sedí na koberci.

Každý rok ukončí docházku zhruba polovina mých žáčků – motýlci s novými křídly, kteří odletí do další části svého života – a jejich místa zaplní pár malých housenek. Letos mám

nováčky čtyři. Andělsky krásná Annabelle s čokoládovou pletí je dcera amerického velvyslance v Alžíru. První školní den přišla se skutečnou tíarou a během první výtvarné hodiny ztropila děsivou scénu, když jí na maličkých oxfordkách přistála kapka neapolské žluti. Nicméně poté co jsem její výstupy několik týdnů důsledně ignorovala, mohla od nich upustit – s upřímnou úlevou, jak se mi zdálo – a začít se prostě bavit.

Pak Octavio, který je úžasný a zábavný a moc dobře si je obojího vědom, a Sophie, jež už si stačila všechno uložit a utíkala do třídy, aby si mohla hrát se šroubováky a kovovými součástkami. U toho si většinou prozpěvuje sladkým a trochu falešným hláskem písničky z muzikálů. Její starší sestra totiž v muzikálech zpívá, a tak si Sophie co chvíli brouká něco překvapivého, třeba „Gee, Officer Krupke“ z *West Side Story* nebo „Make ‘Em Laugh“ ze *Zpívání v dešti*.

Posledním nováčkem je Leo Hardman – politováníhodná postavička, musím říci, je hubený jako párátka, bledý a zamlklý. Dnes ještě nedorazil a vlastně mě to nepřekvapuje. Většinu dnů se dostavuje s nejméně půlhodinovým zpožděním. Jeho chuva, hezká zahraniční studentka Valeria z Mexico City, se každé ráno se sklopenou hlavou omlouvá za nedochvilnost. Když jsem se jí na to jednou ptala, pomalejší angličtinou mi vysvětlila, že přijíždí vyzvednout Lea včas, většinou však není vypravený, a někdy dokonce ještě spí.

„A nemůžete se s jeho rodiči dohodnout, že pro něj budete jezdit dříve?“ zajímala jsem se. „Že byste mu pomohla vstát a vypravit se? Nebo jim to zkusím navrhnout já.“

„Už jsem se ptala,“ řekla na to, pokrčila rameny a zavrtěla hlavou. „Nechtělí.“

Přihlášku Hardmanových jsem málem zamítla. Leo je roztomilý, byť nepředstavuje tu zdravou sazeničku, jaké do svého školního skleníku obvykle sázím. Je příliš často nemocný, příliš křehký a pravděpodobně s ním budou starosti. Jeho rodiče mají k ideálu ještě dál. Ve skutečnosti totiž především pečlivě vybírám rodiče, ne děti. Ty mám ráda v podstatě všechny, i ty

zlobivé. Jsou ještě moc malé na to, aby jim člověk zazlíval nedostatky, a až neuvěřitelně reagují na důslednost a laskavost. Takové napravování skutečného *enfant roi* může být doopravdy zábavné. S rodiči je to víc buď, anebo. A v případě „anebo“ jsou nenapravitelní. Pro své záměry si vybírám přístupné, příjemné a nekritické dospělé, kteří mi nebudou překážet, dorazí v jednom houfu a vždycky včas.

Leovi rodiče, Dave a Katherine Hardmanovi, vypadali na papíře dobře – obchodník s dluhopisy a bytová architektka – a nijak se nevzpěchovali zaplatit školné najednou. Při osobním setkání působili jako přitažlivý a upravený pár. Dave byl vysoký, měl širokou hruď a ostré rysy mu propůjčovaly působivé vzezření jestřába. Katherine byla hezká žena, přišla elegantně ustrojená, po ramena dlouhé tmavé vlasy jí rámovaly tvář ve tvaru srdce a velkýma zelenýma očima s hustými řasami připomínala panenku nebo princeznu z kresleného filmu. Naslouchala pozorně, odpovídala s rozmyslem, naopak její manžel jako by se záměrně, a dokonce až neotřele snažil zapůsobit tím nejhorším možným dojmem.

Zatímco se Katherine pozorně předkláněla s nohou přes nohu, loket opírala o koleno a bradu držela na hezkých dlouhých prstech, Dave seděl na židli shrbený, s tlustými prsty propletenými na břicho, a střídavě zíval a rozhlížel se po místnosti. Jeho výraz osciloval mezi nudou a zjevným nepřátelstvím. Ozval se, jedině když chtěl tiše oponovat při nějaké nepodstatné poznámce své ženy. Větší část pohovoru Katherine tyto výpady uhlazovala a přehnaně se usmívala, ovšem zčervenává kůže na krku nad límečkem halenky prozrazovala její rozpaky.

Jednu chvíli jsem se Davea zeptala, jestli má nějaké otázky.

„Tak kolik?“ opáčil tónem mučedníka. Když jsem vytáhla formuláře s výší školného, mávl rukou.

„No to je jedno. Však to brzy zaplatím.“

Celou tu dobu seděl Leo vedle své matky, malý a křehký jako ptáček, s velkýma očima a pokleslými víčky, rozčuchanou

tmavou čupřinou a nezdravě bledou pletí Středožápadana, jehož nepouštějí na slunce. Byl tichý až na občasně záchvaty kašle, tlumil je rukávem matčina sáčka, na němž zůstávaly vlhké skvrny. V rozpačitém tichu po poslední poznámce pana Hardmana se opět rozkašlal.

„Tobě není dobře, Leo?“ zeptala jsem se ho. „Máš opravdu ošklivý kašel.“

Chlapeček se jen nepatrně přimkl k matčinu rukávu.

„Oslabené dýchací cesty,“ vysvětlila Katherine. „Trpí tím od narození a vlastně je to teď mnohem lepší. Jako miminko byl pořád nemocný – zánět průdušek, respirační syncytiální virus, zánět středního ucha, prostě nač si vzpomenete, to měl, a často hned několikrát. Ve dvou letech strávil týden v nemocnici se zápallem plic. Teď už je to *mnohem* lepší. Ten kašel se objevuje a mizí, má mírné astma, ale oproti dřívějšímu slabý odvar. Na pohotovosti už si pamatovali naše křestní jména.“

Zamračeně se zadívala na svůj rukáv. Teprve nyní si všimla, že ho synek používá místo kapesníku.

„Vážně?“ ozval se Dave provokativně skeptickým tónem. „Vážně si na pohotovosti pamatovali vaše křestní jména?“

„Leo,“ oslovila jsem dítě a nevšímal si té podivně nepřátelské poznámky a následné výměny pohledů mezi manželky, „mám ti přinést sklenici vody? Myslíš, že by ti na kašel pomohla?“

Mlčky na mě zíral těma velkýma tmavýma očima.

„Poslední dobou je hodně zamlklý,“ ozvala se jeho matka. „Leo, slyšel jsi slečnu Collette. Chceš vodu?“

„Upřímně řečeno,“ prohlásil pan Hardman, nahnul se ke mně a spiklenecky ztlumil hlas, „mám dojem, že se trochu snaží upoutat pozornost. Jaká matka, takový syn.“

Nebyla jsem si jistá, jestli tím myslí kašel, nebo zamlklost, a ani mě to nezajímalo. Náhle mě přepadla klaustrofobie, jako by manželské napětí mezi Hardmanovými představovalo párou, ohavně přerostlou bytost, která v mé kanceláři nechává ostatním jen velmi málo prostoru.

„Mohu se s Leem projít? Jen po škole?“

Procházka s dítětem byla obvykle součástí přijímacího řízení jen u dětí, jejichž přijetí jsem skutečně zvažovala, nyní jsem však pocítila náhlou a naléhavou potřebu uniknout tomu napětí v jejich společnosti.

Dospělí se zvedli, že se k nám připojí, ale já jim pokynula, aby zůstali sedět.

„Počkejte tu, prosím. Rina vám přinese kávu a čerstvou smetanu z blízké farmy, kam s dětmi chodíme na pravidelné výlety. My se s Leem za chvíli vrátíme.“

Netušila jsem, jestli se mnou to plaché dítě půjde. Když jsem mu však podala ruku, chlapec se jí chytil a šli jsme. Prohlédli jsme si různé školní místnosti, kde se apaticky otáčel dokola, všechno pozoroval, občas se bez zájmu dotkl nějaké knížky nebo cvičební obruče, na mé otázky odpovídal pokývnutím, vrtěním hlavou a stoickými pohledy. Když jsme však vstoupili do výtvarného ateliéru, jeho chování se proměnilo. Napřímil se. Letargický pohled zbystřil, těkal po místnosti a s úžasem vstřebával všechny podrobnosti.

„Můžeš si vyzkoušet, co chceš,“ navrhla jsem mu a on se ke mně nevěřícně otočil.

„Co chceš,“ zopakovala jsem a přikývla. „Opravdu. Jen do toho.“

Přistoupil ke stolu s dřevěným modelem lidského těla, voskovkami Conté, tužkami a křídami a opět se na mě ohlédl. A já znovu s úsměvem přikývla. Posadil se na židličku, vybral si jednu křidu a vedl ji po papíře, kde za ní zůstávala tlustá zelená čára. Pak ji vyměnil za jinou a opět nakreslil čáru a pak další. Prohlédl si ty mastné pruhy, pak je rozmazal prstem. Když uviděl na svém prstu barevnou skvrnu, zatvářil se zděšeně.

„To nic,“ řekla jsem a podala mu hadr. „Prsty jsou nejdůležitějším nástrojem výtvarníka. Když pořádně pracujeme, je jasné, že se zamažou.“

Z plechovky vytáhl tužku a pustil se do kreslení. Já jsem stála mlčky za ním a sledovala ho. Většina dětí začíná při kresbě

trikem nebo taktikou. Hvězda jsou vždycky dva pootočené trojúhelníky přes sebe. Ptáci na obloze jsou vždycky prohnutá věč-ka. Slunce je nevyhnutelně kruh lemovaný paprsky jako kolo u bicyklu.

Leo nakreslil dům – což je naprosto běžné –, ovšem typický nebyl ani trochu. Šlo o nějaký konkrétní, s mnoha detaily. Poznala jsem v něm dvoupatrovou stavbu z pískovce, typickou pro město, odkud se jeho rodina právě přistěhovala. Nakreslil před tím domem lidi – nešlo jen o figurky z čárek, připomínali spíše hubené sněhuláky. Jejich tváře byly podrobně vyvedené a fascinující. Každému nakreslil tužkou kolem dvaceti nudlovitých vlasů.

Členy té rodiny seřadil od nejvyššího po nejmenšího, jak bývá zvykem – nejprve žena s dlouhými vlasy a hezkými ústy, pak mužská postavička s divokou hřívou trčící nahoru a do strany jako špička plamene, za ní další, téměř stejná, jen menší, a nakonec kočka se skvrnami na boku a na hlavě.

„To je obrázek vaší rodiny, Leo?“

Neodpověděl, sklopil oči k výkresu a trochu ztmavil jednu ze skvrn na kočce.

„Moc se ti povedl. Víš, že tady ve škole máme kočky? Ta na obrázku je tvá?“

„Byla,“ vzdychl ztěžka. „Jenže pak Hádanka utekla a my jsme se přestěhovali, teď už mě nenajde.“

„To mě opravdu mrzí, určitě ti to bylo moc líto. Jmenovala se Hádanka? To je pro kočku báječné jméno.“

Bez dalšího komentáře pokračoval ve vybarvování různých částí obrázku.

„A tohle je tvoje maminka?“

Přikývnutí.

„Tohle tatínek?“

Zavrtěl hlavou, že ne, a začal zesilovat vlasy na hlavách postavíček.

„Tak co tenhle, to je on?“

Další zavrtění.

„A kde tedy je?“ zasmála jsem se. Na dětských vyobrazeních se často vztahy a náklonnosti v rodině krutě obnaží. Leo jen pokrčil rameny.

„Hádám, že jeden z těch dvou jsi ty,“ řekla jsem a ukázala na dva středně velké panáčky v řadě. „Tenhle, je to tak?“

Přikývl.

„A kdo je tedy ten druhý?“

Leo ke mně otočil ty své velké oči a chvíli si mě prohlížel, načež opět pokrčil rameny.

„Jsi opravdu dobrý kreslíř, Leo. *Opravdu* dobrý. Pojďme něco zkusit.“

Natáhla jsem se přes něj a přisunula k němu dřevěného panáčka. Zvedla jsem té postavičky s prázdným obličejem ruce, jako by se chystala hluboce uklonit na divadelním pódiu.

„Dokázal bys mi ho takhle nakreslit?“ požádala jsem.

Zadíval se na panáčka, upřel na něj přimhouřené oči. S jazykem vystrčeným z koutku úst se nahrbil a předklonil se. Odhodlaně sevřel tužku a začal kreslit. Z napjatých linií tužkou v bolestně křečovitém úchopu se vyloupila postava sice hranatá a strnulá, přesto na tak malé dítě pozoruhodná.

Poté jsem zformovala panáčka tak, aby klečel na jednom koleni. Pokrčená noha se tím opticky zkrátila, to bývá výzva i pro pokročilé výtvarníky. Děti obvykle při kreslení pozmění polohu figury tak, že se problematická noha objeví v jiném úhlu, jakési picassovské řešení matoucí perspektivy. Leo neuhnul, nepozměnil nohu, jak by velela logika. Zachytil ji, jak ji viděl – již ne jako nohu, nýbrž jako shluk tvarů, jež se dohromady rovnaly končetině. Samozřejmě to byla dětská kresba, přesto úchvatná tou nebojácností, osvobozením od omezení logiky, instinktivním výtvarným cítěním. Zvedla jsem výkresy, abychom si je mohli oba prohlédnout.

„Máš talent, Leo. Baví tě kreslit? Dělá ti to radost?“

Zadíval se na mě a jeho oči se zdály být všechno jen ne radostné, nakonec však přikývl a koutky úst se mu zvedly v nepatrném záblesku úsměvu.

„Půjdeme tyhle úžasné obrázky ukázat tvým rodičům, ano? Určitě budou nadšení.“

Chlapec však kupodivu zavrtěl hlavou. Opatrně se natáhl pro první kresbu, tu s domem a svou rodinou. Ostatní mi nechal. Ukořistěný obrázek chytil za okraj a začal ho pečlivě skládat. Svinul ho do pevné ruličky, kterou si nacpal do kapsy.

„Chtěl by sis tenhle nechat jen pro sebe?“

Přikývl.

„A co tyhle? Smím je ukázat mamince a tatínkovi?“

Znovu přikývl a mě napadlo, jestli si třeba nemyslí, že by jeho otce rozčílilo, že není na obrázku rodiny zachycen. Když jsme se však vrátili do kanceláře, našli jsme uvnitř jen Katherine. Předložila mi historku o nesmírně důležité schůzce, na niž Dave zapomněl, a musel proto naléhavě odjet, a obě jsme předstíraly, jak nás jeho nepřítomnost mrzí. Když jsem paní Hardmanové ukázala Leovy kresby, napadlo mě, že teď, když je otec pryč, vytáhne její syn z kapsy i ten poskládaný výkres. To se však nestalo.

Později jsem, už o samotě, nad chlapcovými kresbami přemítala. Vypovídaly o skutečném nadání, s jakým jsem se setkávala jen zřídka. Pomyslela jsem na Katherine a Davea Hardmanovy a jejich manželství, prohnilé a zapáchající jako zkažené ovoce. Jistě se mezi rodiči mých žáků našly i další dvojice, jimž se manželství nijak zvlášť nevyvedlo, dobrý vkus a zdrženlivost jim však velely to předstírat alespoň na veřejnosti. Zkusila jsem si představit pravidelné schůzky učitele s rodiči jako Hardmanovi, školní výlety v jejich společnosti. Nijak lákavá vyhlídka. Nakonec jsem však usoudila, že muži jako Dave Hardman se obvykle neúčastní ani schůzek, ani výletů. Nejspíš bych se musela stýkat jen s Katherine a ta mi připadala dostatečně příjemná. Hardmanovi zkrátka představovali risk a více potenciálních komplikací, než by se mi líbilo, ovšem představa, že budu pracovat s dítětem s vrozeným výtvarným talentem, mě vábila. A tak jsem se rozhodla Leovi místo ve školičce nabídnout.

Brzy se ukázalo, že ho bude využívat jen o málo více než z poloviny.

Vyšla jsem na verandu a ještě naposledy se zadívala na příjezdovou cestu. Říkala jsem si, jestli se dnes objeví. Kdykoli zmeškal výtvarnou hodinu, byl zklamaný.

„D'accord, lumpíci moji,“ pronesu, zavřu dveře a otočím se k dětem, které se ještě zdržují u vchodu nebo se válejí po koberci. „Můžeme přejít do třídy?“

„Mmm, tady to taaak voní!“ zvolá Octavio, který sedí na zemi a okázale si mne břicho.

„C'est vrai. Máš pravdu. Ještě někdo další má hlad?“

K nadšenému pokřikování dětí se kručením připojí i můj žaludek. Vůně krve je pronikavá a dráždivá a přinejmenším já hlad rozhodně mám.

III

Krátkou dobu jsem byla ubytovaná v kamenné remíze na panském dvorci. V těch osamělých dnech jsem si vesměs bez nadšení hrála s hadrovou panenkou, kterou mi dědeček přinesl, nebo pozorovala svět mezerou v širokých modrých okenicích. Tou škvírou jsem viděla dům tyčící se na obzoru, vedle jehož kamenné rozložitosti se i stromy zdály maličké, a pět komínů útočících na oblohu. Většinu odpolední se do zahrady chodila procházet babička, oblečená ve smutečním. Oknem jsem sledovala, jak se občas zastaví a jemně zvedne kalich lilie nebo se skloní a se zavřenými očima vdechuje vůni keřových růží.

„Chápeš, že s ní nesmíš mluvit,“ ujistil se dědeček, když jednoho dne přišel za mnou a přistihl mě u okna. „Viď, Anyo?“

„Anno,“ zašeptala jsem s tichou vzpurností. „Jmenuju se Anna.“

Vlastní drzost mě zaskočila tak, že se mi roztřásl ret a musela jsem zamrkat, abych zahlala horké slzy, nicméně jsem zoufale potřebovala slyšet své jméno, své skutečné jméno, jímž na mě volával otec. Všechno se tak změnilo. Dědeček to všechno změnil, a teď mi ještě bude říkat novým jménem? Nedalo se to vydržet.

On se jen vesele rozesmál, až se mu břicho natřásalo, jako bych řekla něco náramně legračního. Když se utišil, natáhl před sebe ruku a roztáhl silné rovné prsty.

„Rausium, Rhagusium, Rausia,“ začal vypočítávat, „Raugia, Rachusa, Lavusa, Labusa. To jsou jména – a dodávám, že jen některá –, jež dostala má vlast.“

Káravě na mě zakýval prstem.

„Jména jsou jako klobouky, Anyo. Nasadíš si je, sundáš je. Když je zima, nosíš teplé. Staré věci časem vystřídají mnoho jmen. Neupínej se na ně.“

Došel k oknu se zavřenými okenicemi, vyhlédl mezerou, u níž mě přistihl.

„Nesmíš s ní mluvit. Nikdy. Kdybys to udělala, nijak svou situaci nevylepšíš, zato ohrožíš ji, věř mi. Víím, že je to pro tebe těžké, mé dítě, a mrzí mě to, ale musí to tak být. *Musí* to tak být. Vremenje – ti, kdo umírají mladí – jsou jako mimina. Mají omezené chápání. I ti dobří, jako je tvá babička. Proto není moudré zatěžovat je záležitostmi, které nemohou chápat.“

„A co já, dědečku?“

„Ty?“ Výraz v jeho očích kolísal mezi pobavením a podrážděním. „Co s tebou?“

„Ani já se vůbec nechápu a jsem jako mimino,“ řekla jsem. Vyklouzla mi slza a já ji rozčileně utřela rukávem.

Chladně se na mě díval a jeho oči měly barvu tmavého medu. Koutek úst se mu zvedl v náznaku úsměvu.

„Ne,“ prohlásil, „to nejsi. Po dlouhém procvičování jsem se naučil vidět, co spočívá uvnitř v člověku, tak jako druzí vidí jeho zevnějšek, a v tobě spatřuji nesmírný prostor pro porozumění. Rozumíš například *mně*. V mé přítomnosti bojuješ se slzami, protože jsi intuitivně vycítila, že jsem muž, který se opájí silou a nemá velkou trpělivost se slabostí a sebelítostí. A dodávám, pokud jsi nevycítila i to, že jsem muž, jehož boj vzpružuje.“

Při tom se udeřil pěstí do prsou a mocně se nadechl nosem jako horolezec na vrcholu nějaké vysoké hory.

„Čím větší je mi kladen odpor, tím jsem *silnější*! Mí protivníci by mohli stejně dobře odporovat vycházejícímu slunci nebo tříštícím se mořským vlnám... *ovšem* naopak každý, kdo se svěří mému velení, může počítat s mou nanejvýš pozornou a neochvějnou péčí. A *ty* tomu rozumíš, protože jsi chytré dítě, proto víím, že mě poslechneš. Neukážeš se jí ani nikomu jinému kromě mě a Agostona.“

Celé to pronášel tónem, který mě zasáhl určitou tvrdostí, téměř zlověstností. Teprve ke konci zjihl a působil laskavěji.

„Jsi osamělá a nešťastná. Vím to a pracuji na nápravě. Věci takto nezůstanou dlouho. Jen mi věř a dodržuj, co po tobě chci, ano?“

Z nějakého důvodu, snad protože jsem mu, jak sám řekl, rozuměla, se do mě dal třas a měla jsem k slzám blíž než jindy. Posadila jsem se na kraj postele a složila ruce v klíně.

„Ano, Anyo?“ zopakoval a nahnul hlavu tak, aby viděl do mé sklopené tváře. „Ach, omlouvám se. Anno?“

Nastalo krátké ticho.

„Ano, dědečku,“ pronesla jsem tiše.

O mé potřeby se měl postarat dědečkův komorník Agoston, vysoký muž s širokým hrudníkem, tmavými vlasy a hustým tmavým plnovousem, v němž na jedné straně svítil jediný bílý chomáč. Každý den přicházel bez klepání, nanosil polena ke krbu, vyprázdnil můj nočník a na dřevěný stůl hodil čerstvě zaříznuté mrtvé zvíře, to všechno s úsměvem, který na mě působil poněkud zlověstně. Bála jsem se ho, a tak jsem se pokaždé mračila, ale on se jen zubil tím víc a tím děsivěji.

Dlouho jsem nejedla. Nemohla jsem. V žaludku mi kručelo, připadalo mi však nepředstavitelné dojit k tomu zvířeti, zvednout je a cítit, jak se mé nové skryté zuby vysouvají, posouvají se vpřed a probodávají kůži. Bylo to příliš děsivé.

Když Agoston dalšího dne přišel a králíka nebo tetřeva z předchozího dne našel nedotčeného, popadl ho za ztuhlé nohy, odporně mi jím zamával před obličejem a něco při tom drmolil tou svou nesrozumitelnou hatmatilkou, stejnou jakou hovořil i dědeček. Pak si mrtvolku strčil do šklebící se pusy, stiskl jí krk a chvíli nato už mu po bradě stékaly pramínky krve. Když jsem se zhnuseně odvrátila, jen se smál.

Místo abych jedla, co mi nosil Agoston, kradla jsem se v noci dolů do sklepa a ohlodávala špinavou řepu a mrkev, které tam skladovali pro koně, co je zapřahali do kočáru. Kořenová

zelenina mi chutnala divně a zdála se nepoživatelná, přesto jsem sedávala na hliněné podlaze a nutila se ji polykat, načež jsem všechno zase vyzvrátila a pak jsem do svých dlaní, růžových od řepy, ronila zlostné slzy. Cítila jsem pach krve těch koní, vyvolával ve mně strašný hlad, což jen zesilovalo mé zoufalství.

Přes dědečkovu varování jsem byla dál v pokušení vyhledat babičku, vyběhnout s pláčem na slunce, mezi květiny, vrhnout se k ní a přitisknout tvář do jejího měkkého černého vlněného šálu. Jenže dědeček nechtěl nic riskovat a od našeho rozhovoru ji začal při procházkách do zahrady doprovázet. A ačkoli mě za okenicemi nemohl vidět, jako by se díval přímo na mě. Jeho oči působily klidně, nicméně z nich čísel zřetelný a nepominutelný příkaz.

Krátce nato mě jednou v noci probudil a nařídil mi, abych vstala a oblékla se. Zadávala jsem se na cestovní svršky, které mi přinesl. Zvenčí jsem slyšela frkání koní, kteří hrabali kopyty ve štěrk. Vyhlédla jsem z okna a viděla, jak se jejich tmavá srst leskne v měkkém světle luceren.

„Kam jedeme?“ zeptala jsem se. Když jsem se však otočila, dědeček byl pryč.

Když jsem vyšla ven, Agoston právě do kočáru nakládal lodní kufr.

„Kam jedeme, dědečku?“ zeptala jsem se znovu.

Vzal mě za ruku a pomohl mi na stupátko. Uvnitř mi velkým rukama obratně a jemně přikryl sametovou sukni nového cestovního kostýmu dekou.

„Nejedeme nikam,“ opravil mě, vycouval z kočáru a pevně za sebou zabouchl dvířka. „Ty jedeš. Do mé země. A Agoston jede s tebou. Budeš tam moc šťastná, zrovna jako já zamlada.“

Chmátla jsem po jeho ruce položené na okénku.

„Ne, dědečku, to ne!“ Bála jsem se, že by ho rozzlobilo, kdybych vyvolala rozruch, ovládla jsem se tedy alespoň tolik, abych nezvýšila hlas, nicméně v něm jasně zaznívala hysterie. Téměř okamžitě mi vyhrkly slzy.

„Dědečku, *prosím tě!* Budu poslouchat a nepromluví s ba-
bičkou ani slovo, hlavně mě neposílej pryč. Neposílej mě sa-
motnou!“

„Nebudeš sama. Jak jsem říkal, pojedete s tebou Agoston.“

„Dědečku,“ zašeptala jsem a ruce se mi na té jeho třásly jako
osikové listy, „nechci s ním jet. Děsí mě.“

„Jestli tě děsí, měl bych tě děsit i já, protože mu důvěřuji
stejně jako sám sobě. Je mi víc než bratrem.“

„Jak dlouho tam musím zůstat?“ zeptala jsem se, křečovi-
tě se ho držela a hledala ve tmě jeho oči. „Přijedeš si pro mě?“

„*Ano, ano*, za čas si pro tebe přijedu, jen nevyváděj,“ řekl
chlácholivě a pokusil se mi vymanit, já však jeho ruku pevně
tiskla a dál naříkala. Konečně chytil mé dlaně i druhou rukou
a podržel je v jemném, leč pevném sevření.

„Anyo, něco ti teď povím a ty budeš poslouchat.“

Po těch slovech, silou, kterou jsem cítila z jeho dlaní i z jeho
pohledu, ze mě vůle dělat cokoli jiného vyprchala. Vnímala jsem,
jak mé tělo i mysl zpomalují, zastavují se. Těžko říct, jestli si mě
tak podmanila jeho slova, nebo něco jiného, nějaká neviditelná,
leč nesmírná síla, která z něj vyzařovala. Spokojeně pokračoval.

„Všechny bytosti všech říší světa se dělí do dvou skupin...“

Zvedl dva prsty a mé ruce, které pustil, mi spadly těžce do
klína, kde zůstaly ležet.

„... Na ty, kdo se bojí, a na ty, kdo se nebojí. Máš v sobě vel-
kou moc, lžubimaja, ale taky máš strach. A jediný neodpu-
stiteľný hřích je někoho chránit a bránit mu tím, aby dokázal svůj
strach zabít. Takového hřích se *já* nikdy nedopustím! Nebudu
ti bránit zabít strach. Naopak, Anyo, z velké náklonnosti k tobě
ti ten proces pomohu uspíšit. Ber to jako dárek.“

Dědeček pokývl Agostonovi posazenému na kozlíku, vzápětí
se ozvalo prásknutí biče a kočár se dal do pohybu. Zanedlouho
dědeček zmizel v dálce a ve tmě.

A pak přišla plavba – za svítání jsme se nalodili na poštovní
plavidlo s oslnivě bílými plachtami, zatímco na obzoru právě

vycházelo slunce. Mně ta loď připadala jako anděl s bílými křídly nebo nějaká bájná oceánská bohyně s velkoryse rozpřaženou náručí, jejíž světlé roucho nadouvá vítr.

Agoston měl zamluvenou soukromou kajutu, čistou, leč těsnou místnůstku s dvěma úzkými pryčnami nad sebou a mycím stolkem. Měla posloužit pro nás oba. Když jsme dorazili, portýr nás k ní zavedl, já však odmítla vstoupit. Bez ohledu na to, co říkal dědeček, jsem se Agostona pořád bála a opovrhovala jím.

Zůstal stát v tom stísněném prostoru, jež jeho velká postava vyplnila, jako by jí byl ulitý na míru. Pohodil hlavou k horní pryčně, abych si na ni vylezla. Když jsem se nepohnula, udělal krok vpřed a zůstal stát u dveří, s hlavou shrbenou pod nízkými dřevěnými trámy. Znovu ukázal k mé pryčně. Ani jsem se nepohnula, jen jsem sotva postřehnutelně zavrtěla hlavou. Dlouho se mi díval do očí, načež se jeho výraz proměnil v onen známý děsivý škleb. Hlasitě se zasmál, pak náhle a prudce dveře kajuty zabouchl.

Kdybych věděla, co mě čeká, snad bych ubytování v Agostonově společnosti zvážila lépe. V přístavu Long Island se naložilo nejméně dvě stě cestujících s ranci a kufry, s malými dětmi i plačícími nemluvnaty a všichni se cpali do podpalubí. Do úzké ohrady vedle pryčen přinutili zacouvat dva ohromné koně a přivázali je tam za postroj, který skřípal a cinkal, jak se zvířata neustále neklidně pohybovala.

Lidé si mě zvědavě prohlíželi – dívku v modrém cestovním kostýmu, který stál možná tolik, co veškerý obsah jejich zavazadel dohromady, sedící o samotě na tvrdé pryčně v podpalubí. Snažila jsem se pozornosti pokud možno vyhnout, proto jsem si vybrala pryčnu stranou, blízko zádi. Netušila jsem, že nejlepší místa se nacházejí uprostřed lodi, kde je houpání na vlnách nejméně citelné a člověku se nedělá tolik zle, ani jak zoufale budeme brzy všichni prahnout po závanu čerstvého vzduchu a slunečním světle, jež se dolů mohly dostat jen od schodiště.

„Ježíšku na křížku, ty jsi mi ale podivný ptáček!“ zvolala nějaká žena, posadila na pryčnu vedle mě holčičku a jí pak vtiskla

brunátné batole s čepečkem na hlavě. „Určitě ses ztratila, tohle je jen sotva místo pro takovou vybranou mladou dámu.“

Mlčela jsem. Dítě natáhlo oslintaný prstík po třásni u mého lokte. Matka vyjekla a prudce děcku ruku odstrčila.

„Mercy! Ten samet musel stát tolik co tři lodní lístky dohromady! Ať se jí Jonas ani nedotkne, jinak zůstaneme v téhle lodi trčet ještě měsíc po přistání.“

Dívěnka Mercy, snad o dva roky mladší než já, si posunula dítě na druhou stranu.

„Omlouvám se, slečno,“ zamumlala.

„To nic,“ řekla jsem jí. „Mně to nevadí.“

Žena oslovila svou dceru, jako by oponovala ona, ne já. „Ale její mamce a tatkovci to nejspíš vadit bude, takže stejně dávej pozor.“

„Matka i otec jsou mrtví,“ opáčila jsem. „I bratr. Celá rodina mi zemřela. Zůstala jsem jen já a mně to nevadí.“

Matka, která do té doby horečně skládala věci na jejich pryčnu, se uprostřed pohybu zarazila a otočila se ke mně. Věnovala mi dlouhý ztrápený pohled, semkla rty a pak se odvrátila.

IV

Obecně se má za to, že kontakt se zvířaty je pro děti přínosný, byť toto téma zatím není dostatečně prozkoumáno, a našli byste jen málo předškolních tříd, kde nemají klec s králíky líně chroupajícími granule, kde co chvíli nezapiští křeček pilně běžající v kolečku nebo kde alespoň neplave nějaká ryбка ve skleněné nádobě. U nás máme kočky. Ty dvě, které mohou po libosti chodit dolů, Myrrha a Heloise, jsou hypoalergenní a velmi přátelské. Ostatní zůstávají nahoře a chovám je spíš pro své účely než kvůli dětem, ačkoli by se dalo odůvodněně tvrdit, že i pro děti jsou velmi přínosné, byť nepřímě.

Hodinu za hodinou barevně čtvrtky našeho denního rozvrhu ubývají a pomalu se blíží čas odpoledního odpočinku, kdy se budu moct konečně nasytit. Dodržíme však důsledně rutinu a nejprve je třeba absolvovat rituály před spaním – vzít děti na záchod, těm několika, co většinou spí moc tvrdě, dát plenku, rozdat hračky a plyšáčky do postýlek, přičemž je třeba počítat si s přesností zdravotní sestry roznášející léky pacientům na psychiatrii. Celou tu dobu se snažím nevšímát si netrpkavého, sílícího hladu.

Doprovázejí mě obě kočky, chlácholí děti předením, otírají se o ně, ladně procházejí mořem postýlek, jejich ocasy z něho vyčuhují jako periskopy z ponorek. Děti se ospale natahují zpod příkrývek a dotýkají se jich, víčka se jim klíží. Zatáhnou rolety a místnost se ponoří do šera, je slyšet jen cucání palců a pomalé rytmické kopání nožek do postranic postýlky. Konečně se smím postarat o sebe. Zadní špičáky už mám vysunuté a připravené. Je to podobné jako přívál slin těsně před prvním soustem. Jakmile se přiblíží krmení, nedají se zatlačit.